

Tutkimusosio

Joka neljäs suomalainen: Etnisen vähemmistöryhmän leimaaminen rikolliseksi on rikos

Joka neljäs (25 %) suomalainen pitää rikollisena sitä, että väittää kaikkien johonkin etniseen vähemmistöön kuuluvan olevan rikollisia. Enemmistö (57 %) sanoo sen olevan paheksuttavaa, käy ilmi KAKS – Kunnallisan alan kehittämssäätiön tutkimuksesta.

Enemmistö kokee myös kansanryhmän nimittämisen roskaväeksi (62 %) tai sukupuolivähemmistön leimaamisen synnintekijöiksi (58 %) paheksuttavaksi. Joka viides kokee nämä väitteet rikolliseksi. Saatuja tuloksia saattaa selittää se, että kiihottaminen kansanryhmää vastaan on varsin harvinainen rikosnimike, eikä kansalaisilla välttämättä ole tiedossa tällaisen rikoksen tunnusmerkistöä.

Kyselytutkimuksessa esitetystä seitsemästä väittämästä vähiten paheksuntaa kohdentuu siihen, että väittää jonkin puolueen kannattajia rasisteiksi. Vain joka kymmenes (10 %) pitää sitä rikollisena, mutta selvä enemmistö (55 %) pitää sitä paheksuttavana. Vain reilu neljännes (27 %) hyväksyy väitteen esittämisen. Enemmistön mielestä on moitittavaa (56 %) väittää humalassa tappamisen olevan suomalaisten kansallinen erityispiirre. Noin kymmenesosa kokee tällaisen väitteen rikolliseksi teoksi ja neljännes (25 %) sananvapauden piiriin kuuluvaksi ilmaukseksi.

Valkoihoisen väittäminen lahjattommaksi kuin tummaihoisen (64 %) tai suomalaisen afrikkalaista älykkäämmäksi (63 %) ovat yhtä paheksuttavia. Jälkimmäisen väitteen katsoo sananvapauden piiriin kuuluvaksi reilusti joka viides (22 %), kun väite valkoihoisen ihmisen vähempilahjaisuudesta tummaihoisiin nähden on sananvapauden piirissä joka kuudennen (16 %) mielestä.

Esitetystä seitsemästä väitteestä yksikään ei ole sellainen, jonka esittäminen on kansalaisten mielestä rikos. Enemmistö näki kaikki esitetyt väittämät lähinnä paheksuttavina tekoina, siis enemmän tai vähemmän vihapuheena.

Puoluekanta erottelee hyvin näkemyksiä erilaisten väitteiden hyväksyttävyydestä. Ääripäitä edustavat vasemmistoliiton ja vihreiden, toisaalla perussuomalaisten kannattajat. Perussuomalaisten tukijat (35 %) hyväksyvät keskimäärää useammin etnisten vähemmistöjen julkisen leimaamisen, vaikka ainakin puolet myös perussuomalaisten kannattajista suhtautuu kielteisesti tämänkaltaisiin väitteisiin. Vasemmistoliiton (54 %) ja vihreiden (48 %) tukijat kokevat tällaiset ilmaukset muita useammiksi rikoksiksi.

Rasismi-kortin heiluttaminen väittämällä jonkin puolueen kannattajia rasisteiksi saa näkyvässä määrin suosionosoituksia vasemmistoliiton (43 %) ja vihreiden (32 %) tukijoilta. Kuitenkin myös yli puolet näiden puolueiden tukijoista suhtautuu varauksellisesti tällaisiin väitteisiin. Perussuomalaisten kannattajien (25 %) keskuudessa on keskimäärää enemmän niitä, joiden mielestä jonkin puolueen kannattajien luonnehtiminen rasisteiksi on rikollinen teko. Kaikkien muiden puolueiden tukijat asettuvat näkemyksissään varsin lähelle kansalaisten keskiarvoa.

Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa määritellään vihapuhe: "Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiä tai muuta vihaa, joka pohjaa suvaitsemattomuuteen. Tämä koskee niin aggressiivista, suvaitsematonta kansalaismielisyyttä kuin vähemmistöjen, siirtolaisten ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyyttä heitä kohtaan."

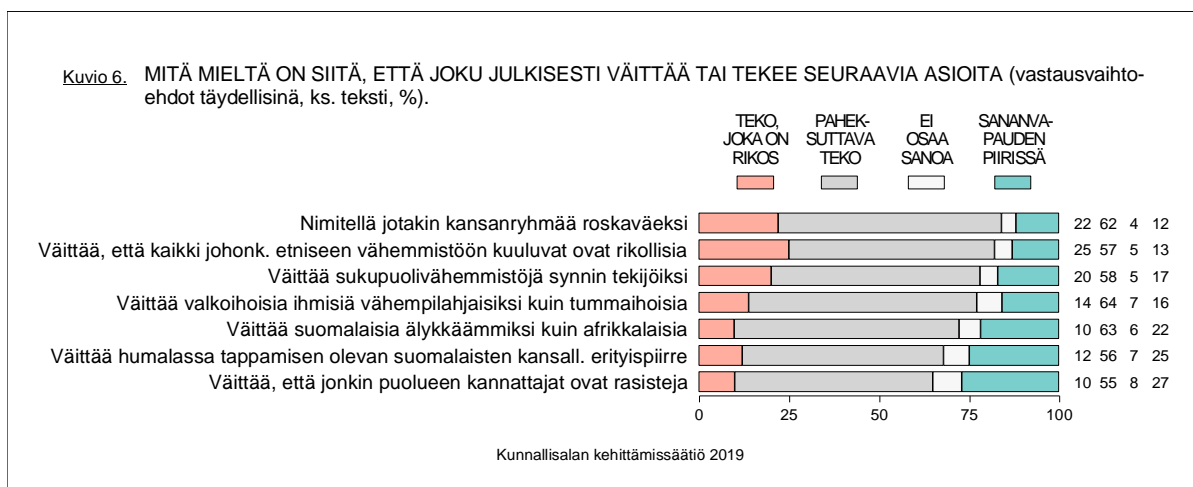
Julkisessa keskustelussa termi vihapuhe on muodostunut käsitteenä tulkinnanvaraiseksi. Suomen lainsäädäntö ei määrittele erikseen viharikoksen käsitettä. Kuitenkin vihapuhe voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Niistä tavallisin on kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Kiihotus kansanryhmää vastaan on puhetta tai kirjoitusta, jonka tarkoitus on halventaa tai pelotella kansanryhmää tai lietsoa väkivaltaista tai syrjivää toimintaa kansanryhmää kohtaan. Yleensä kansanryhmällä tarkoitetaan rodun, etnisen taustan, kansallisuuden, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden määrittämää ryhmää.

Tutkimuksen toteutus. Ilmapuntari 2019-tutkimuksessa testattiin kansalaisten suhtautumista väitteisiin, joiden esittäminen voidaan ääritapauksissa kokea rangaistavaksi vihapuheeksi. Mukana oli myös väittämiä, jotka saattavat olla paheksuttavia ilmauksia. Vastaaja ottivat kantaa kaikkiaan seitsemään erilaiseen väittämään. Vastausvaihtoehtoja oli kolme: 1) teko on vastaajan mielestä rikos, 2) teko on paheksuttava asia, mutta ei rikos ja 3) teko on sananvapauden piiriin kuuluva ilmaus, ei edes paheksuttava asia. Sanatarkasti kysymys kuului seuraavasti:

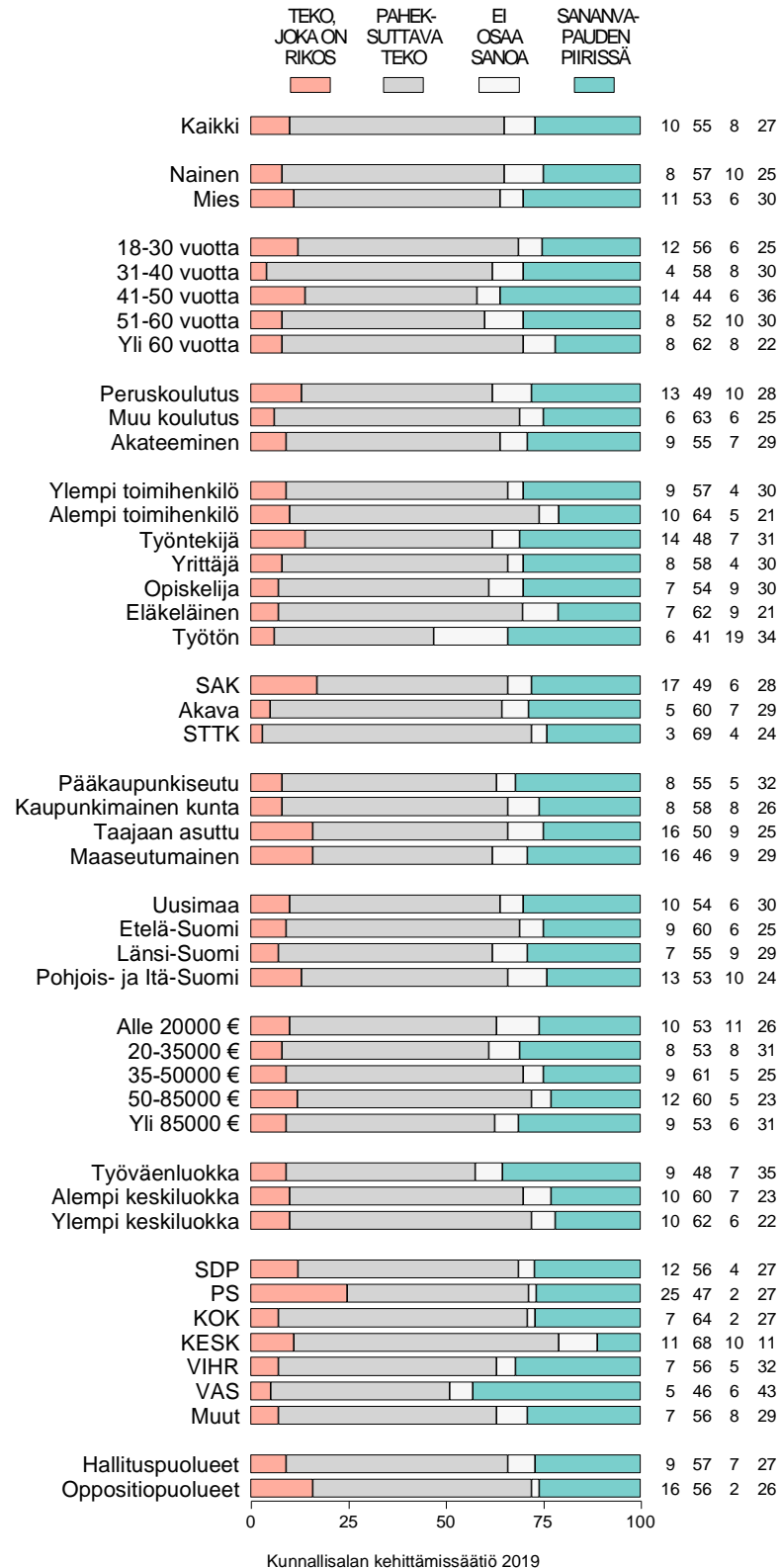
"Muiden ihmisryhmien nimittely tai luonnehdinta voi olla rikoslain nojalla rangaistavaa (esim. kiihottaminen kansanryhmää kohtaan), sallittua mutta paheksuttavaa tai sellaista, joka on sananvapauden piiriin kuuluvaa kriittistä puhetta. Mitä mieltä olet siitä, että joku julkisesti väittää tai tekee seuraavia asioita?"

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 6.-11.9.2019. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 127. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

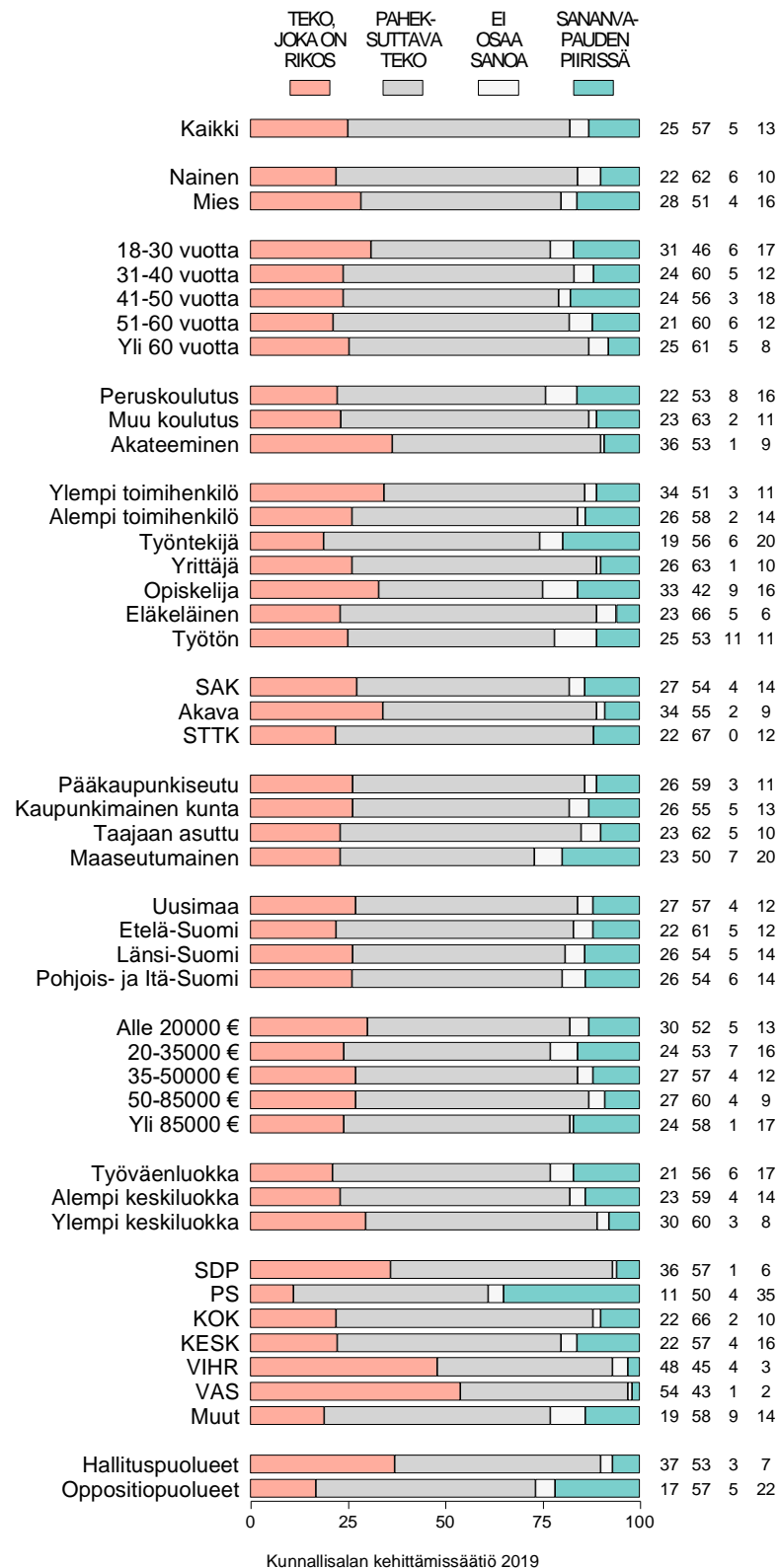

Kuvio 6-1. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ, ETTÄ JONKIN PUOLUEEN KANNATTAJAT OVAT RASISTEJA (%).

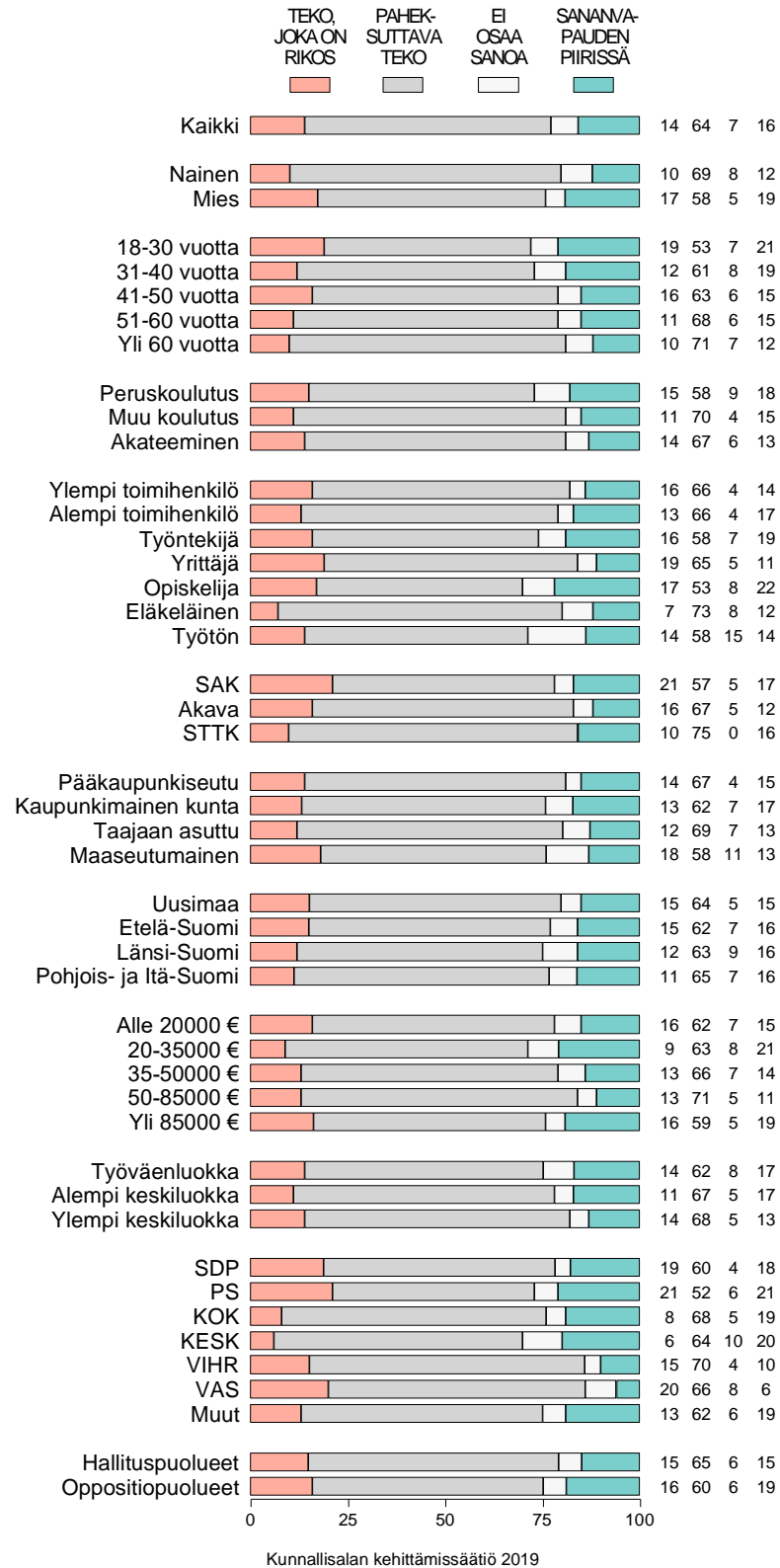
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 6-2. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ, ETTÄ KAIKKI JOHONKIN ETNISEEN VÄHEMMISTÖÖN KUULUVAT OVAT RIKOLLISIA (%).

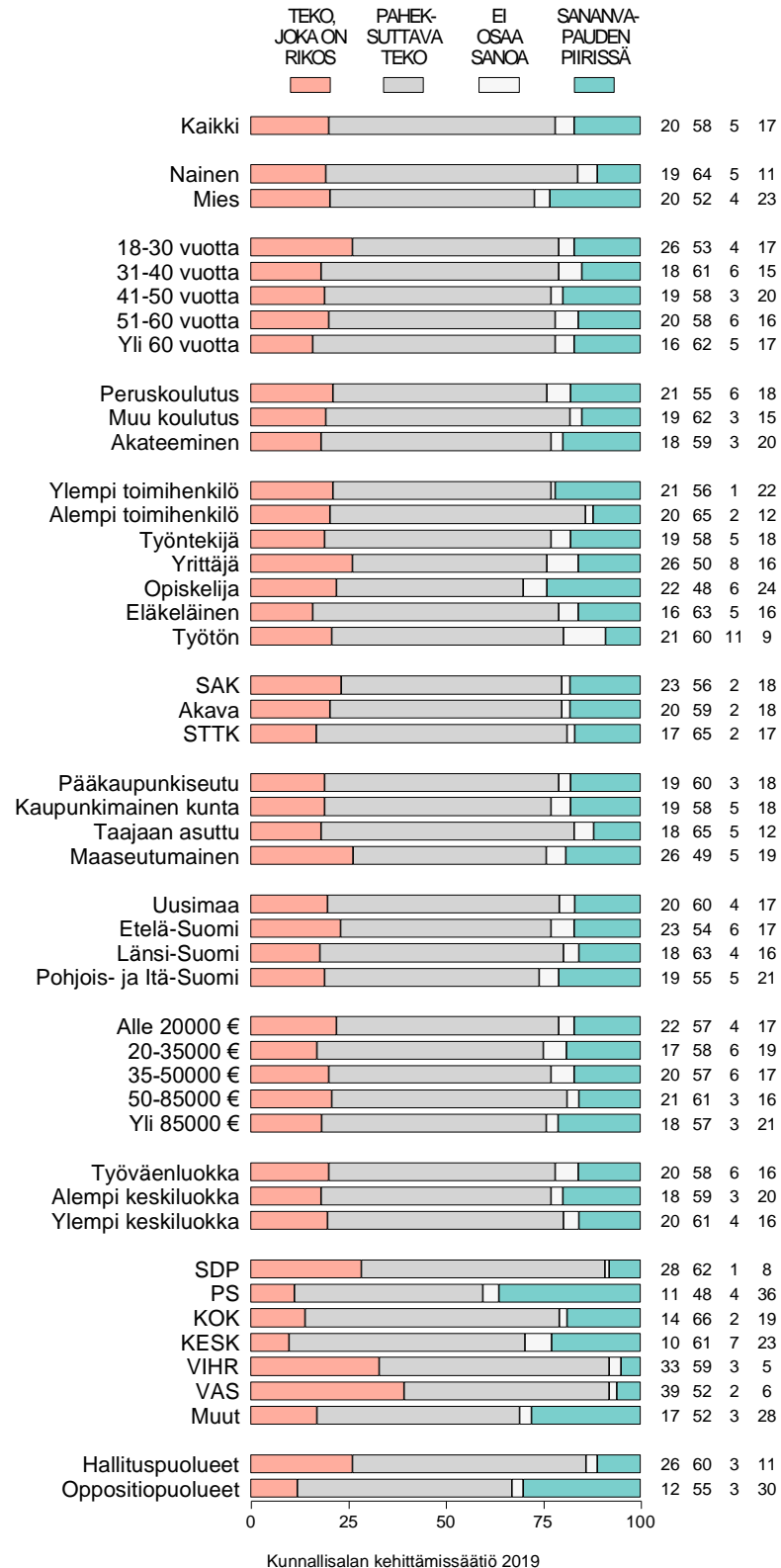
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 6-3. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ VALKOIHOISIA IHMISIÄ VÄHEMPILAHJAIKSI KUIN TUMMAIHOISIA (%).

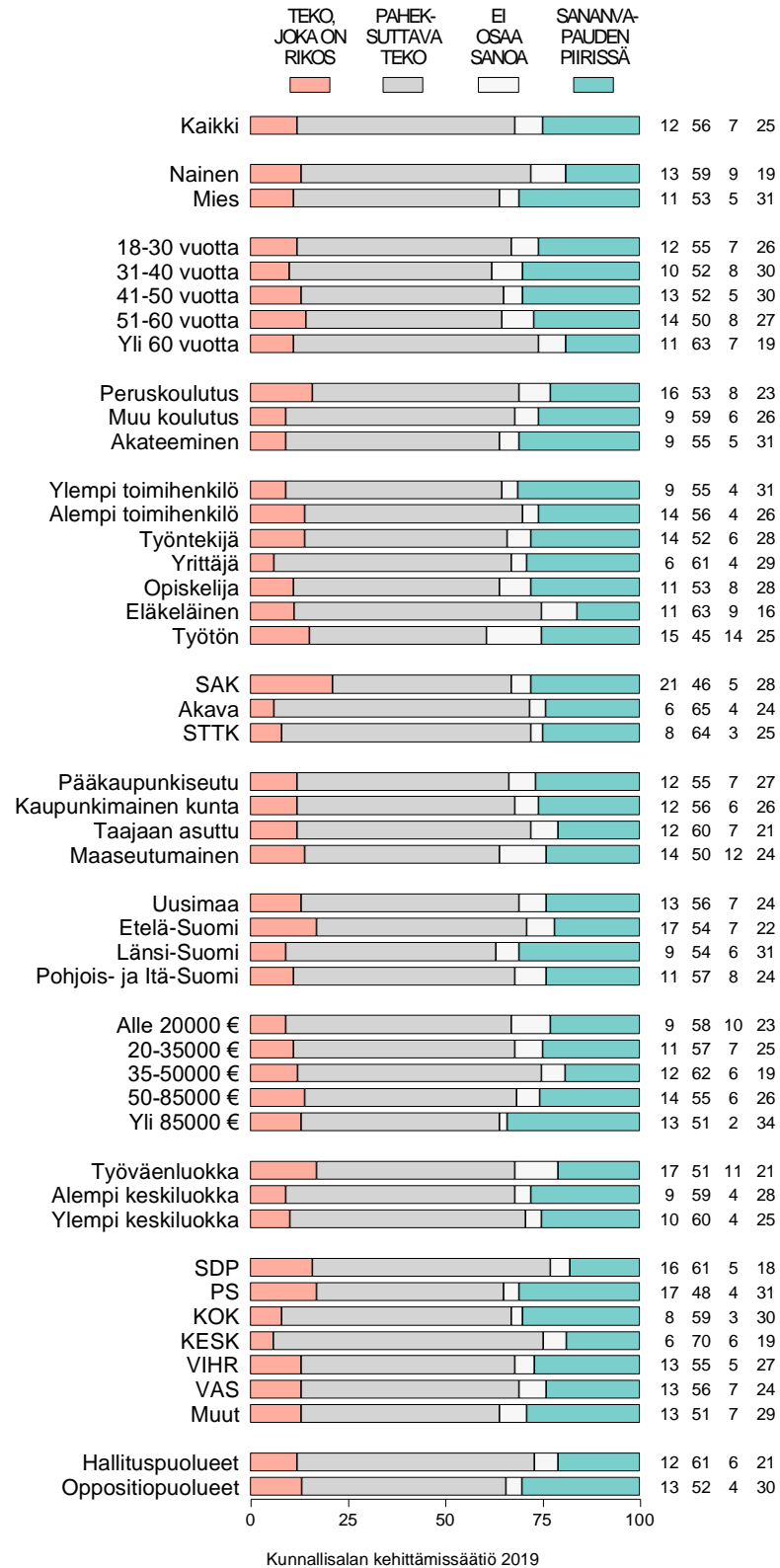
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

**Kuvio 6-4. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE:
VÄITTÄÄ SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJÄ SYNNIN TEKIJÖIKSI (%).**

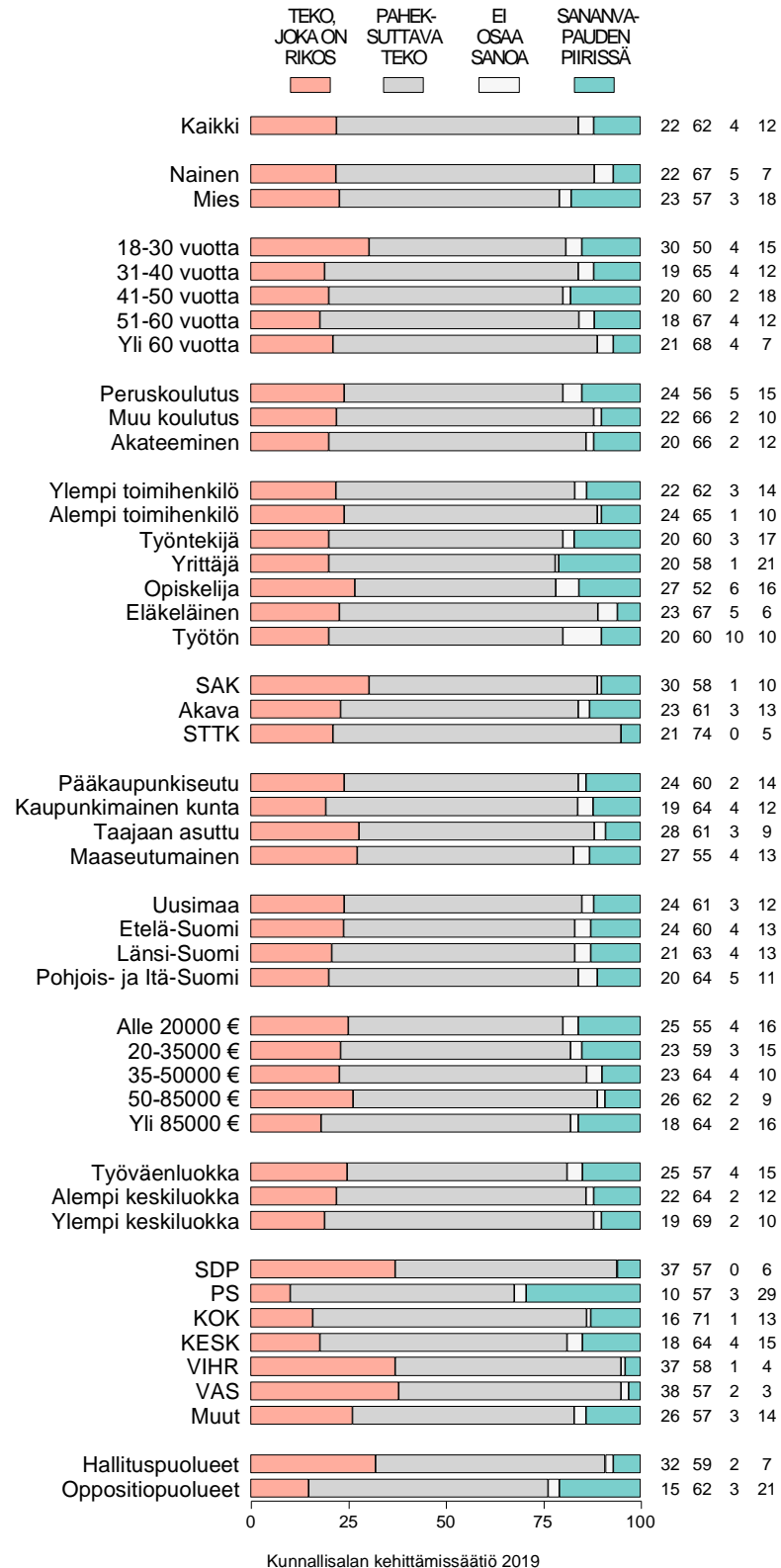
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 6-5. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ HUMALASSA TAPPAMISEN OLEVAN SUOMALAISTEN KANSALLINEN ERITYISPIIRRE (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

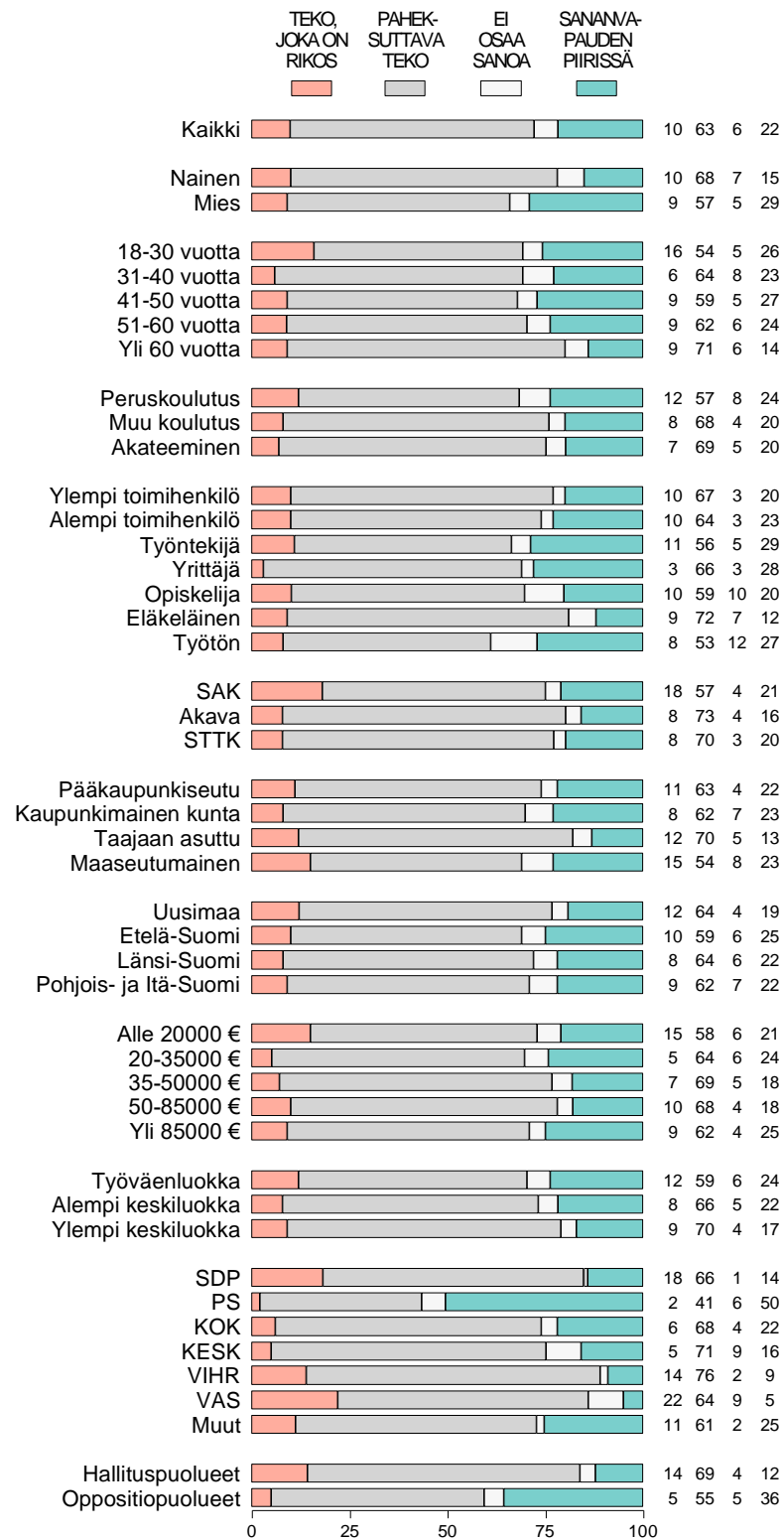
Kuvio 6-6. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: NIMITELLÄ JOTAKIN KANSANRYHMÄÄ ROSKAVÄEKSI (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019

Kuvio 6-7. MITÄ MIELTÄ ON JOS JOKU JULKISESTI VÄITTÄÄ TAI TEKEE: VÄITTÄÄ SUOMALAISIA ÄLYKKÄÄMMIKSI KUIN AFRIKKALAI- SIA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2019